

Onderzoeksartikel

Laat zwarte meisjes kinderen zijn: een verkenning naar de geleefde ervaringen van vijftien zwarte Nederlandse vrouwen met adultificatie, en de verwevenheid met misogynoir

Kira Mar Esparbé Gasca

k.esparbe@gmail.com

Kernwoorden: intersectionaliteit, misogynoir, adultificatie, zwarte meisjes, (on)schuld

Abstract

Black women all over the world face racism and sexism on a daily basis. The anti-black and misogynistic racism targeting black women is called misogynoir (Bailey 2016). In misogynoir, stereotypes on the sexuality and bodies of black women are decisive. This also negatively affects the lives of black girls. In this article I argue that for black girls, misogynoir is reflected in the form of adultification. Black girls are often judged and treated as black women, based on unjustified assumptions about their behavior and body. Adults may see them as more independent, more sexually active and as less innocent than their white peers: as bodies that need less support and protection (Blake and Epstein 2019; Epstein, Blake and González 2017). Fifteen in-depth interviews with black Dutch women shed light on their experiences with adultification in their past, and the intertwining with misogynoir in society. As black girls, the respondents experienced that they were wrongly labeled by adults as mentally mature, sexually active and guilty. It became clear that childhood innocence is not granted to black girls. This applies in particular to the respondents who have experienced adultification and sexual violence, as they relate this to each other. This article represents a first step in illustrating how misogynoir is reflected in the narratives about adultification and the disparate treatment of black girls and women in the Netherlands.

Inleiding

De wereldberoemde zwarte R&B-zanger R. Kelly, voluit Robert Sylvester Kelly en bekend van liedjes als 'I Believe I Can Fly', is veroordeeld tot dertig jaar gevangenisstraf (NOS 2022b). Hij werd door de jury van een rechtbank in New York schuldig bevonden aan seksueel misbruik van jonge vrouwen en meisjes¹ en mensenhandel. In het proces is ook de aanklacht tegen Kelly van seksueel misbruik van een zeventienjarige jongen meegenomen (NOS 2021). De rechtszaak wordt omschreven als een belangrijk gevolg van zwart activisme en de #MeToo-beweging, nu het vonnis 26 jaar na de eerste misbruikaantijging is gevelde. Al sinds de jaren negentig wordt Kelly beschuldigd van de seksuele, fysieke en mentale mishandeling van voornamelijk zwarte vrouwen en meisjes (Davis 2018). Ondanks de vele arrestaties, rechtszaken en schikkingen die volgden, kon de zanger zijn macht, bekendheid en invloed blijven misbruiken om zijn jonge slachtoffers te beschadigen (Bailey 2016; Davis 2018). Decennialang bleef ook grote publieke verontwaardiging uit en reageerden de mainstream media en zijn fans veelal laconiek op de ernstige beschuldigingen (Kuin 2021). De slachtoffers werden door een hyperseksuele bril bekeken en men geloofde de ernstige misbruikverhalen niet (Dagbovie-Mullins 2013; Davis 2018). Volgens Bailey (2016) hebben kruisende raciale en genderstereotypen van de zwarte vrouwelijke slachtoffers in de R. Kelly-zaak daarbij een aanzienlijke rol gespeeld.

Wie als slachtoffer (h)erkend wordt en wie bescherming verdient in een samenleving hangt samen met welke lichamen als waardevol worden beschouwd en welke juist als vervangbaar gezien worden (Alcoff 2005; Bailey 2016). Voor dat laatste zijn zwarte vrouwen en meisjes extra kwetsbaar, omdat zij geconfronteerd worden met 'misogynoir'. De feministische wetenschapper en activist Bailey muntte deze term in 2008 en beschreef het voor het eerst op het online platform 'Crunk Feminist Collective' in 2010. Zij voegde misogynie (vrouwenhaat) samen met 'noir', het Franse woord voor zwart, om het unieke kruispunt van racisme en seksisme jegens zwarte trans- en cisvrouwen te kunnen omschrijven. Misogynoir manifesteert zich op verschillende wijzen, waaronder raciale vertekeningen, stereotypen en de adultificatie van zwarte meisjes (Leath et al. 2021). Adultificatie is de vertekende perceptie van volwassenen ten opzichte van zwarte meisjes, waarin deze minder bescherming behoeven, minder onschuldig zijn, eerder onafhankelijk worden en meer weten over seks en volwassenachtige onderwerpen dan witte meisjes (Epstein et al. 2017). In de R. Kelly-zaak heeft adultificatie er volgens Bailey (2016) voor gezorgd dat zijn jonge zwarte slachtoffers niet als zodanig (h)erkend werden.

Er is volgens Epstein et al. (2017) dan ook een verband tussen de adultificatie van zwarte meisjes en bestaande ongelijkheden en om deze reden roepen zij op tot

¹ In dit stuk gaat het (afwisselend) om jonge kinderen en pubers. Om te benadrukken dat adultificatie al op jonge leeftijd optreedt, is ervoor gekozen om overal de term 'meisje(s)' te hanteren. Met de term 'jongen(s)' bedoel ik een enkele keer ook 'jongetje(s)'. Uit het oogpunt van gendergelijkheid is het beter om te spreken van 'meiden' en 'jongens', of 'meisjes' en 'jongetjes'. Uit het oogpunt van leesbaarheid is er echter voor gekozen om in dit artikel te spreken over 'meisjes' en 'jongens'.

aanvullend onderzoek en actie. In die geest wordt in dit artikel aan de hand van vijftien diepte-interviews onderzocht wat de geleefde ervaringen zijn van zwarte Nederlandse vrouwen met adultificatie, en illustreer ik de verwevenheid met misogynoir. Onderzoek in de Nederlandse context is van belang, omdat zwarte vrouwen en meisjes ook hier uitgesloten en gemarginaliseerd zijn in alle sectoren van de samenleving: een koloniaal slavernijverleden² en rassenongelijkheid hebben geleid tot racistische beeldvorming, geseksualiseerd racisme, anti-zwart racisme, institutioneel racisme en vele subtiele vormen van alledaags racisme en discriminatie (Andriessen et al. 2020; Essed 1984; Felten et al. 2021; Polkamp 2020; Wekker 2017). In Nederland wordt raciale ongelijkheid echter slechts in beperkte mate erkend en bestreden. Dit onderdrukt de stemmen van zwarte mensen die zich uitspreken tegen racisme en dat produceert opnieuw anti-zwart racisme (Wekker 2017; Rose 2022). Er is sprake van een onveilige cultuur, waarin ook seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld een hardnekkig maatschappelijk probleem is, met als recent voorbeeld het schandaal van seksueel wangedrag bij het televisieprogramma ‘The Voice of Holland’ (NOS 2022a).

Het is een taak voor sociologen om veronderstelde private problemen te vertalen in publieke kwesties (Mills 1959). Dit artikel draagt hieraan bij door de ervaringen van zwarte vrouwen en meisjes met vrouwonvriendelijk en anti-zwart racisme te verbinden aan de ongelijke maatschappelijke structuren in Nederland. Het is een eerste stap om in de Nederlandse context adultificatie als uitingsvorm van misogynoir te kunnen herkennen, erkennen en uiteindelijk te bestrijden en zo hopelijk bij te dragen aan een systeemverandering. Om de unieke ervaringen van de geïnterviewde zwarte vrouwen te kunnen begrijpen, vertrek ik vanuit een intersectioneel perspectief. In wat volgt omschrijf ik kort het concept en instrument ‘intersectionaliteit’ en ga vervolgens dieper in op misogynoir en adultificatie. Daarna staan de ervaringen en verhalen van de vrouwen die ik mocht interviewen centraal. Ik wil hen graag opnieuw bedanken voor hun moedige en belangrijke bijdragen en voor het vertrouwen dat ze mij schonken.

Theoretisch kader

Een intersectionele benadering

Zwarte vrouwen krijgen te maken met ten minste twee vormen van onderdrukking: seksisme/vrouwenhaat en anti-zwart racisme. Ze vormen echter een uiterst heterogene groep met een veelheid aan unieke ervaringen en identiteiten. Om recht te doen aan deze complexiteit van de sociale werkelijkheid vereist de focus op een dergelijke groep een intersectionele benadering (Crenshaw 1989, 1990, 1993). Het

² Voor diepgaand onderzoek naar het Nederlandse koloniale slavernijverleden, zie bijvoorbeeld *De slavernij in Oost en West: het Amsterdam onderzoek* onder redactie van Brandon, Jones, Jouwe en van Rossum (2020). Daarnaast bundelt het boek *Zwart* (Sherif en Rouw 2018) diverse persoonlijke verhalen die specifiek zijn aan de geografische context van zwarte mensen in Nederland en België.

concept intersectionaliteit komt voort uit een Amerikaanse traditie van zwart feminisme en 'critical race studies' en werd geponeerd door de kritische rassengeleerde en burgerrechtenactiviste Crenshaw (1989). Met intersectionaliteit wordt bedoeld dat verschillende aspecten van identiteit aan onderdrukking, of privilegiëring, kunnen worden blootgesteld. Wanneer verschillende van deze aspecten elkaar kruisen, worden onderdrukkingsvormen niet alleen bij elkaar opgeteld, maar versmelten ze en vormen ze zo nieuwe uitdagingen (Crenshaw 1989, 1990, 1993). Tot in de jaren tachtig was hier echter geen oog voor. De ervaringen van zwarte vrouwen met discriminatie werden gereduceerd tot enkel de ervaring van een vrouw of tot een 'zwarte ervaring', een intersectie tussen beide werd niet erkend (Crenshaw 1989; hooks 1981). De eerste feministische golf was van meet af aan niet inclusief en voornamelijk afgestemd op de wensen en eisen van witte heteroseksuele vrouwen uit de middenklasse (Botman, Jouwe en Wekker 2001). Een perspectief van mensen die zich bevonden op de kruispunten van ras, gender en klasse ontbrak (Crenshaw 1991).

De opkomst van intersectioneel denken was aldus een reactie op de historische uitsluiting van (onder andere) zwarte vrouwen van de eerste feministische bewegingen in de Verenigde Staten en verspreidde zich ook naar West-Europa. Zo legde antropologe Essed in 1982 het verband in Nederland tussen seksisme en racisme jegens zwarte vrouwen, ten behoeve van een antiracistisch feminisme waarin beide discriminatievormen bestreden worden. De nadruk van intersectionaliteit op voornamelijk het kruispunt van ras en gender breidde zich na verloop van tijd uit met meer aspecten van identiteit, zoals seksualiteit, nationaliteit, religie, gezondheid en leeftijd (Yuval-Davis 2006). Ook werd de aandacht voor mannen vergroot, omdat zij op dezelfde wijze een maatschappelijke positie toebedeeld krijgen. In Nederland deed intersectionaliteit vooral haar intrede door de verschijning van de bundel 'Caïdoscopische visies' in 2001, waarin Botman, Jouwe en Wekker intersectionaliteit als 'kruispuntdenken' introduceerden. Dit boek gaat over de zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwenbeweging (afgekort als 'zmv-vrouwen') van de jaren tachtig en negentig in Nederland, waarmee de auteurs aandacht vragen voor de kwetsbare en onzichtbare positie van veel zmv-vrouwen. Iedere combinatie van identiteitsaspecten van zmv-vrouwen brengt namelijk telkens een andere of een extra vorm van discriminatie met zich mee (Botman et al. 2001).

Intersectionaliteit, of kruispuntdenken, heeft zo oog voor alle vormen van onrecht, privilege en de samenhang daartussen en is een instrument om machtssystemen te ontmantelen (Geerts, Withaekx en Van den Brandt 2018). Van belang is dat de verschillende aspecten van identiteit waar intersectionaliteit rekening mee houdt maatschappelijke ordeningsprincipes zijn. Dit betekent dat identiteitsaspecten niet zelf de oorzaak zijn van achterstelling, of juist privilege, maar de bijbehorende veronderstellingen en vooroordelen over identiteit die voortkomen uit sociale normen (Botman et al. 2001). De wisselwerking tussen de ordeningsprincipes leidt tot processen van achterstelling of privilegiëring, waarbij de mate wordt be-

paald door de context van een situatie of interactie. Een intersectioneel perspectief erkent diversiteit binnen de bestaande diversiteit en heeft aandacht voor de extra precare positie van bepaalde groepen of personen binnen een categorie (Geerts et al. 2018; Wekker 2017).

Vrouwonvriendelijk en anti-zwart racisme

Seksisme en vrouwenhaat schaden alle vrouwen, maar volgens het principe van intersectionaliteit veranderen racisme en anti-zwartheid de ervaring van vrouwenhaat voor specifiek zwarte vrouwen. Hierop wijst Bailey (2010) met misogynoir, waarbij vrouwenhaat en ontmenselijking via anti-zwartheid en dominante witte beeldvorming samenwerken. Het gaat daarbij niet zozeer om discriminatie op grond van geslacht/sekse, de lichamelijke biologische (genitale) kenmerken die een persoon mannelijk of vrouwelijk maken, maar om gender. Gender verwijst naar het persoonlijke, symbolische en maatschappelijke systeem waarin betekenis wordt gegeven aan sekse (Wekker 2002, 2017). Misogynoir is te herkennen in de stereotiepe manier waarop zwarte vrouwen gepresenteerd worden in de visuele, digitale en populaire cultuur (Bailey 2010, 2016). Dit draagt verder bij aan schadelijke maatschappelijke percepties over zwarte vrouwen. Een voorbeeld in Nederland is het boek en de verfilming van 'Alleen Maar Nette Mensen' geschreven door Robert Vuijsje, waarin schadelijke stereotypes van zwarte vrouwen worden verbeeld en bekrachtigd (Wekker 2017).

Witte beeldvorming en stereotyperingen aangaande zwarte lichamen en seksualiteit waar misogynoir zich op baseert, zijn een hardnekkige erfenis van het kolonialisme en de slavernij (Blake, Butler en Smith 2015; Wekker 2017). Westerse mogendheden gebruikten stereotypen namelijk om kolonialisme en haar wreedheden te rechtvaardigen; mensen van kleur werden doelbewust anders weergegeven en beschreven dan witte mensen, anders gemaakt, en gezien als onbeschaafd en onmenselijk (Wekker 2002, 2017). Er zijn vier dominante stereotiepe beelden van zwarte vrouwelijkheid te herkennen, gebaseerd op de kruisende raciale en genderidentiteit: (1) 'The Mammy': de loyale en gehoorzame vrouw die haar ondergeschiktheid accepteert. Ze kan alles aan, geeft altijd en neemt nooit en is liefdevol en asexueel; de ideale uiting van de zwarte vrouw. (2) 'The Matriarch': de (huis)moeder aan het hoofd van het gezin die over het algemeen geen bij haar gender passend gedrag vertoont, omdat ze te dominant, luid en assertief is. (3) 'The Sapphire': de boze zwarte vrouw die altijd luidruchtig, agressief, koppig, jaloers en onvrouwelijk is. (4) 'The Jezebel': de immorele vrouw die de zwakheden van mannen uitbuit en hyperseksueel, ongecontroleerd, onstuimig en verleidelijk is (Blake et al. 2015; Rosenthal en Lobel 2016). Deze typering illustreert dat middels 'exotisme' (Minnaard 2010) zwarte vrouwenlichamen bewust 'anders' zijn gemaakt dan witte vrouwenlichamen, die gelden als de standaardsymbolen van onschuld, kuisheid en reinheid (Bailey 2016; Davis 2018). Zwarte vrouwelijkheid staat zo lijnrecht tegenover de norm van 'typi-

sche' maagdelijke en aseksuele witte vrouwelijkheid (White 2001).

Dergelijke rassenverbeeldingen, of raciale vertekeningen, zijn ingebed in de psychologische en culturele aspecten van onder andere de Nederlandse samenleving en werken samen met de diepste verlangens en angsten van burgers. Deze ingeslepen patronen, kennis, attitudes en emoties definieert Wekker (2017) als het Nederlands 'cultureel archief'. Dit archief wordt gevoed door de culturele overblijfselen van maatschappelijke en historische ontwikkelingen en bouwt voort op vierhonderd jaar kolonialisme. In het postkoloniale heden is het cultureel archief nog altijd bepalend voor de manier waarop witte Nederlanders omgaan met ras. 'Beelden van zwarte lichamen³ worden dagelijks, vrijwel automatisch en onmiddellijk met seksualiteit in verband gebracht,' schrijft Wekker (2017: 70). Dit houdt geseksualiseerd racisme in stand en voedt misogynoir (Bailey 2010). Tegelijkertijd wordt raciale discriminatie in Nederland vurig ontkend, via de mythe van 'kleurenblindheid': witte Nederlanders zien geen kleur en kunnen dan ook geen onderscheid maken op basis van ras (Wekker 2017). Dit vertroebelt het maatschappelijk vermogen om de *effecten* van huidskleur te zien en dat produceert opnieuw racisme (Rose 2022; Wekker 2017).

Uit stereotiepe denkbeelden ontstaan hardnekkige ideeën over hoe mensen zich horen te gedragen in een maatschappij. Deze vaststaande beelden liggen ten grondslag aan de interpretaties van en de reacties op het gedrag van zwarte vrouwen die zogenaamd gedrag vertonen dat niet overeenkomt met de traditionele normen van witte vrouwelijkheid (Blake et al. 2011). Misogynoir leidt er hierbij toe dat zwarte vrouwen continu bekeken worden door een eenzijdige hyperseksuele bril. Zwarte vrouwen hebben dan ook met een ander soort regels te maken dan witte vrouwen, als het gaat om seks, schuld en onschuld (Dagbovie-Mullins 2013; Davis 2018; Nelson, Cardemil en Adeoye 2016). Zij worden gezien als extreem seksueel onderlegd en worden verantwoordelijk gehouden voor de seksualisering en uitbuiting van hun eigen lichaam. Vanuit deze logica zouden ze geen zorg of bescherming waard zijn (Dagbovie-Mullins 2013; Davis 2018; White 2001). Een onderliggend denkbeeld dat daaraan bijdraagt en verankerd ligt in de eerder beschreven karikaturen is dat van de 'Strong Black Woman' (Nelson et al. 2016). Hierin worden zwarte vrouwen neergezet als sterk, veerkrachtig, zelfredzaam en onbreekbaar. Dit kan hen onder druk zetten om zich als 'supervrouwen' te gedragen, zichzelf als sterk en vrij van emotie te projecteren en om hun behoeften en leed te maskeren. Zo wordt hen eveneens zorg en bescherming ontzegd (Beauboeuf-Lafontant 2009).

Dit alles maakt zwarte vrouwen in de ogen van de maatschappij ongeloofwaardige en onwaarschijnlijke slachtoffers, waardoor ze nog eens extra kwetsbaar worden voor raciaal en gendergerelateerd geweld (Bailey 2016; Crenshaw 1990). Daarnaast treedt er secundaire victimisatie op: als slachtoffers worden ze zelf schuldig beschouwd, of worden negatieve persoonlijkheidskenmerken aan hen toegeschreven

³ Ook zwarte mannenlichamen zijn geproblematiseerd en geseksualiseerd, waarmee het beeld gecreëerd is dat zwarte mannen zich dierlijk overgeven aan seksualiteit, onbetrouwbare partners zijn en toebedeeld zijn met een uitzonderlijk groot geslachtsdeel (Wekker 2017).

die ze minder onschuldig zouden maken en worden zij opnieuw slachtoffer (Correia en Vala 2003). Een belangrijke kanttekening is dat het in dit artikel in geen geval gaat om het aantonen van causale verbanden tussen kenmerken van slachtoffers en hun ervaring met geweld: de verantwoordelijkheid voor wat slachtoffers overkomt ligt altijd bij de dader. Bovendien is geweld tegen vrouwen een groot maatschappelijk probleem: van alle Nederlandse vrouwen was 45% ooit slachtoffer van fysiek en/of seksueel geweld en wereldwijd zijn meer dan één op de drie vrouwen het slachtoffer van op gender gebaseerd fysiek of seksueel geweld (O’Neil et al. 2018). Alle typen slachtoffers kunnen geconfronteerd worden met secundaire victimisatie en durven vaak uit schaamte en angst om niet geloofd te worden niets te vertellen over hun ervaringen (Orchowski en Gidycz 2012).

Zwarte meisjes zijn geen ‘echte’ meisjes

Zwarte meisjes staan eveneens op het kruispunt van seksisme/vrouwenhaat en anti-zwart racisme. Beschouwd door de lens van het ‘critical race feminism’ (Childers-McKee en Hytten 2015; Evans-Winters en Esposito 2010) komt misogynoir voor hen tot uiting in adultificatie (Leath et al. 2021). Dit is de vertekende perceptie van volwassenen ten opzichte van zwarte meisjes, die ervoor zorgt dat zwarte meisjes als ouder en volwassener worden ingeschat en behandeld dan witte meisjes. Adultificatie is onderzocht door 325 Amerikaanse volwassenen – overwegend wit (74 procent) en vrouw (62 procent) – een vragenlijst te laten invullen over hun opvattingen over de ontwikkeling van zwarte of witte meisjes in de 21e eeuw (Epstein et al. 2017). Vanaf de leeftijd van vijf jaar worden zwarte meisjes als meer volwassen beschouwd in alle stadia van de kindertijd, krijgen zij meer verantwoordelijkheid toebedeeld en worden zij gezien als lichamen die minder ondersteuning en bescherming behoeven. Dit neemt toe op de leeftijd van tien tot veertien jaar, wanneer ze als minder onschuldig, seksueel bewuster en volwassener worden gezien dan witte meisjes. In 2019 voerden Blake en Epstein vervolgens kwalitatief onderzoek uit naar de eigen ervaringen van Amerikaanse zwarte vrouwen en meisjes met deze adultificatiebias, dat hun oorspronkelijke bevindingen ondersteunt.

Adultificatie ontstaat uit de toepassing van een sociaal, cultureel, raciaal en genderstereotype gebaseerd op hoe volwassenen kinderen beschouwen, vanuit een gebrek aan kennis over hun gedrag en verbalisering (Epstein et al. 2017). Een socialisatieproces waarbij kinderen in een meer volwassen ontwikkelingsstadium moeten functioneren vanwege hun specifieke sociaaleconomische context kan hieraan bijdragen. In dat geval kunnen kinderen namelijk geforceerd semi-volwassen gedrag vertonen en zo hun werkelijke ontwikkelingsstadium maskeren. Deze rolverwisseling of grensvervaging tussen opvoeder en kind staat in Nederland ook wel bekend als ‘parentificatie’ (Van Loon et al. 2017; Van Walsem 2011). Adultificatie werkt echter als een typologie die algemeen wordt toegepast op zwarte meisjes en is volledig gebaseerd op de onbillijke verwachtingen van volwassenen ten opzichte van zwarte

meisjes. Dergelijke verwachtingen worden gevoed door het collectieve begrip van het witte kind, dat geldt als norm – kwetsbaar, onschuldig en bescherming behoevend, waardoor volwassenen bij voorbaat geneigd zijn om minder empathie voor zwarte meisjes te hebben en strengere eisen aan hen stellen. Om zwarte meisjes als kinderen te *kunnen* zien, proberen volwassenen dan traditionele witte normen van vrouwelijkheid ook bij zwarte meisjes af te dwingen (Blake en Epstein 2019; Epstein et al. 2017; Gilmore en Bettis 2021).

Als gevolg hiervan worden de gedragingen van zwarte meisjes niet (h)erkend als kinderlijke, neutrale of positieve eigenschappen maar continu geproblematiseerd, waarmee het vermogen om onafhankelijk te handelen hen wordt ontnomen (Gilmore en Bettis 2021; Leath et al. 2021). Bovendien worden de stereotyperingen van zwarte vrouwen ook op zwarte meisjes geprojecteerd: op grond van hun raciale en genderidentiteit wordt aan hun kinderlichaam dezelfde waarde en verantwoordelijkheid toegeschreven (Leath et al. 2021). Gestereotypeerd als ‘The Sapphire’ wordt van zwarte meisjes bijvoorbeeld verwacht dat zij ook onvrouwelijk zijn en worden ze bij voorbaat gepercipieerd als dominant, luidruchtig, brutaal, opzettelijk uitdagend, op zoek naar ruzie, onverantwoordelijk en onhandelbaar (Epstein et al. 2017; Gilmore en Bettis 2021). Daarnaast worden zwarte meisjes vrijwel automatisch gekarakteriseerd als seksueel vroegrijp, seksueel bewust en seksueel onderlegd, omdat dat hun ‘natuurlijke’ rol zou zijn volgens de karikatuur van ‘The Jezebel’ (Dagbovie-Mullins 2013).

Zwarte meisjes hoeven geen daadwerkelijke seksuele ervaring te hebben om het label van ‘The Jezebel’ opgeplakt te krijgen: leeftijdsadequaat gedrag zoals praten met jongens en het dragen van make-up of een vroege pubertijd kan hen bijvoorbeeld al dit label opleveren (Gilmore en Bettis 2021). Bij een vroege pubertijd doet de ontwikkeling van borsten en heupvorming zich eerder voor dan verwacht op basis van de witte standaard voor vrouwelijke lichamelijke ontwikkeling en wordt daar de waarde van ‘lichamelijk rijp’ aan gehangen (Bailey 2016). Gelabeld als minder onschuldig, snel opgroeiend, seksueel onderlegd en als lichamen die minder bescherming nodig hebben, krijgen zwarte meisjes in hun dagelijks leven te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag en geweld (Gilmore en Bettis 2021). Wanneer hen geweld wordt aangedaan, krijgen zij bovendien zelf de schuld omdat het vermoeden van onschuld hen niet wordt gegund en hun verhalen minder serieus worden genomen. Het toekennen van volwassenachtige kenmerken aan zwarte meisjes berooft hen aldus van de onschuld van hun kindertijd en maakt ze inwisselbaar met zwarte vrouwen (Blake en Epstein 2019; Epstein et al. 2017).

Ook hier geldt de kanttekening dat seksueel geweld tegen kinderen een groot, hardnekkig, veelkoppig en ongrijpbaar probleem is in Nederland. Volgens het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid wordt de helft van alle meisjes en twintig procent van alle jongens slachtoffer van een strafbare vorm van fysiek seksueel geweld voor hun achttiende verjaardag. Tot slot is het van belang te ver-

melden dat zwarte jongens ook geadultificeerd worden op grond van raciale stereotyperingen en verwachtingen aangaande zwarte mannen (Epstein et al. 2017). Adultificatie kan dan beschouwd worden in termen van gendergerelateerd racisme, waarbij gender bepalend is voor de manier waarop de vertekende perceptie van zwarte kinderen ontstaat. Zwarte jongens worden hiermee eerder als ouder, berekend, boos, kwaadwillig, agressief, gevaarlijk, schuldig en crimineel aangezien dan hun witte leeftijdgenoten en ondergaan vaker politiegeweld als ze verdacht worden van een misdrijf (Goff et al. 2014). De gevolgen van adultificatie overstijgen gender en hebben ook impact op onderwijs⁴, jeugdzorg en jeugdrechtspraak, waar zwarte kinderen onevenredig en hard worden gedisciplineerd door volwassenen en weinig tot geen steun en bescherming ervaren (Epstein et al. 2017; Blake en Epstein 2019).

Methodologisch kader

Dit artikel verkent hoe misogynoir tot uiting komt in de adultificatie van zwarte meisjes in Nederland. Het gaat nadrukkelijk om hoe zwarte vrouwen adultificatie hebben ervaren in hun jeugd, en niet om de perceptie die Nederlandse volwassenen hebben van zwarte meisjes. Om dit te onderzoeken heb ik een lijn uit mijn sociologische masterscriptie uit 2019 verder uitgewerkt, met gebruikmaking van de door mij verzamelde data die raken aan misogynoir en adultificatie.

Methode en werving

Om de verhalen, ervaringen en percepties van zwarte vrouwen met betrekking tot adultificatie te achterhalen zijn diepte-interviews een vanzelfsprekende methode, omdat de focus daarin ligt op de sociale werkelijkheid en geleefde ervaringen van de deelnemers (Bryman 2012; Strauss en Corbin 1998). Bij het verzamelen van de respondenten zocht ik naar vijftien zwarte vrouwen die hun ervaringen met racisme en seksisme in Nederland wilden delen. De categorie ‘zwarte vrouwen’ heb ik niet afgebakend: het gaat om personen die zichzelf identificeren met zwart en vrouw-zijn, of ondervinden dat zij zo door anderen geassocieerd worden. De respondenten zijn geworven via een oproep op de openbare Facebook-pagina ‘Amsterdam Durft te Vragen’, daar ik zelf Amsterdammer ben, de Facebook-pagina breed gebruikt wordt en een groot bereik heeft. Er ontstond een sneeuwbaaleffect: op mijn oproep reageerden ook leden die door andere al aangemelde zwarte vrouwen werden aangedragen. De actualiteit van de R. Kelly-zaak fungeerde als eerste aanknopingspunt tijdens het werven. In mijn oproep omschreef ik deze zaak beknopt en illustreerde ik de intersectie tussen seksisme/vrouwenhaat en anti-zwart racisme. Ik gaf aan dat het

⁴ Uit de meldingen van anti-zwart racisme van het Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam omtrent het onderwijs blijkt bijvoorbeeld dat zwarte kinderen structureel worden ingeschat op een te laag schoolniveau, hun ambities worden tegengewerkt, ze voor dom worden aangezien, er wordt gepest en uitgesloten en dat zwarte kinderen minder serieus worden genomen (Polkamp 2020). Sinds 2017 registreert het Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam als enige anti-discriminatievoorziening in Nederland aparte cijfers ten aanzien van anti-zwart racisme.

diepte-interview op deze onderwerpen zou voortbouwen en dat ik zou vragen naar aspecten van hun jeugd. Daarnaast benoemde ik mijn eigen positie van witte vrouw in de oproep.

Hierdoor reageerden hoogstwaarschijnlijk vrouwen die geïnteresseerd waren in de R. Kelly-zaak en/of al betrokkenheid voelden met de onderzoeksthema's. Zij voelden zich kennelijk ook comfortabel genoeg om te praten over racistische en seksistische ervaringen en daarover te reflecteren met een witte onderzoeker. Een deel van de vrouwen voelde zich daarnaast vermoedelijk verbonden met de stad Amsterdam en was daarom lid van de Facebook-pagina waarop ik de respondenten wierf. Op het moment van de dataverzameling varieerden de deelnemers in leeftijd van negentien tot veertig jaar en woonden zij op verschillende plekken in Nederland. Alle vrouwen gaven aan heteroseksuele relaties te hebben of met mannen te daten. Ze waren werkzaam in uiteenlopende bedrijfstakken en hadden verschillende opleidingsachtergronden. Enkele vrouwen studeerden nog aan een hogeschool of universiteit. De respondenten zijn dus niet representatief voor zwarte vrouwen in het algemeen, noch voor alle zwarte vrouwen die discriminatie ervaren of voor alle personen die discriminatie ervaren.

De diepte-interviews

De interviews zijn afgenomen in de lente van 2019, duurden gemiddeld anderhalf uur en vonden plaats op een locatie naar keuze van de respondent – een plek waar deze zich het meest veilig en ontspannen voelde. Twee respondenten kozen voor een digitaal interview via Skype, één respondent voor een Amsterdamse koffietent en de overige vrouwen gaven de voorkeur aan mijn woning in Amsterdam, vanwege de besloten omgeving. Van tevoren informeerde ik de vrouwen kort over de opzet van het gesprek en vroeg ze een toestemmingsformulier te ondertekenen. Ik maakte duidelijk dat ze het interview op elk gewenst moment konden stopzetten en dat er geen goede of foute antwoorden waren. Er was sprake van een ontspannen sfeer, met gelegenheid voor informele uitwisseling over persoonlijke interesses en dagelijkse bezigheden. Ondersteund door de narratieve structuur van de interviews, kregen de respondenten alle ruimte om vanuit hun eigen perspectief hun persoonlijke verhaal te delen. Mijn eigen perspectief plaatste ik tussen haakjes (Evers 2015): ik nam de terminologie en taal over van de deelnemers en lette nauwkeurig op hun verbale en non-verbale reacties.

De diepte-interviews waren semigestructureerd en startten met de R. Kelly-zaak om vanuit die gedeelde werkelijkheid te vertrekken. Ik was geïnteresseerd in de manier waarop ze daarin seksisme/vrouwenhaat en anti-zwart racisme herkenden en het gaf tevens aanleiding om soortgelijke voorbeelden in de Nederlandse context te bespreken, alsmede bredere ontwikkelingen zoals de #MeToo-beweging en BlackLivesMatter-beweging. Deze aanpak zorgde voor een meer natuurlijke overgang naar de eigen ervaringen van de respondenten met vrouwonvriendelijk en an-

ti-zwart racisme, waarbij tevens de invloed van witte beeldvorming besproken kon worden. Ik vroeg specifiek naar geleefde ervaringen van discriminatie in hun jeugd. Hoe werden ze benaderd en behandeld door volwassenen? In welke mate hebben ze ondersteuning en bescherming van volwassenen ervaren? Wat werd er als kind van hen verwacht door leerkrachten op school? Op welke manier hadden ze als kind last van stereotypingen? Aan het eind van de interviews zijn enkele reflectieve vragen gesteld en bedachten de respondenten een fictieve naam voor zichzelf, zodat hun privacy te allen tijde gewaarborgd blijft. De vrouwen zijn geïnformeerd over het huidige artikel.

Data-analyse

Er is op een abductieve manier onderzoek gedaan, waarin de theoretische ideeën enerzijds afgeleid worden uit de verzamelde data en anderzijds gebruik wordt gemaakt van bestaande theorieën. De data-analyse is hiermee een iteratief proces; er wordt heen en weer bewogen tussen data en theorie (Bryman 2012). De nadruk ligt op de ervaring, beschrijving en interpretatie van de respondenten met betrekking tot misogynoir en adultificatie, waarbij geldt dat de betekenis of interpretatie van de besproken thema's niet vaststaat. Aansluitend bestond het iteratieve coderingsproces uit een constante vergelijking van de diepte-interviews onderling en een vergelijking van de interviews met theorie. Voor dit onderzoeksartikel heb ik de oorspronkelijke vijftien diepte-interviews opnieuw gecodeerd. In de eerste fase van dit proces bestudeerde ik elk interview afzonderlijk, waarbij ik open codes toekende aan de centrale aspecten. Vervolgens vergeleek ik deze codes met elkaar en voegde ze samen wanneer er overeenkomsten waren. Zo kwamen de belangrijkste thema's van adultificatie als uitingsvorm van misogynoir naar voren: mentale volwassenheid, 'The Jezebel' en schuldige. Ook bleek de specifieke identiteitsvorming van de respondenten van belang bij hun ervaringen met adultificatie.

Eigen positie als onderzoeker

Mijn sociale werkelijkheid en mijn blik als onderzoeker worden gekleurd door mijn positie als witte, universitair opgeleide, Amsterdamse hetero-cisvrouw met een Catalaanse vader uit een gastarbeidersgezin en een Indo-Europese moeder. Het is van belang dit kenbaar te maken, aangezien deze specifieke intersectionele positie mijn objectiviteit in de weg staat en van invloed is op de manier waarop dit artikel tot stand is gekomen. Het feit dat ik (deels) onderdeel ben van de normgroep kon bovendien een gevoel van sociale onveiligheid creëren onder de respondenten. Hierom lichtte ik in mijn wervingsoproep toe wat mijn eigen intersectionele positie is en probeerde ik tijdens de interviews de sociale veiligheid en onderlinge verbondenheid te vergroten door te vertrekken vanuit een gedeelde en actuele werkelijkheid, namelijk de R. Kelly-zaak. Alhoewel de respondenten en ik de positie van vrouw zijn delen, kan ik de ervaringen van zwarte vrouwen nooit daadwerkelijk begrijpen.

Als witte onderzoeker stel ik hoogstwaarschijnlijk een ander soort vragen dan een zwarte onderzoeker, omdat ik een ander vertrekpunt heb, en vermoedelijk kreeg ik ook een ander soort reacties van de respondenten. Het interviewereffect treedt op: kenmerken van de onderzoeker zijn van invloed op de antwoorden van de geïnterviewden en de verwachtingen, overtuigingen en vooroordelen van de onderzoeker beïnvloeden de interpretatie van de verkregen data (Bryman 2012). Vanuit dit bewustzijn is gepoogd zo dicht mogelijk bij het verhaal en de woordkeuze van elke respondent te blijven.

Onderzoeksresultaten

Uit de interviews kwamen expliciete en soms heftige verhalen naar voren over de meervoudige discriminatie waarmee de respondenten dagelijks geconfronteerd worden. Ze vertelden over de diepe sporen die dit na laat in hun levens. In wat volgt richt ik mij specifiek op de data die raken aan adultificatie. De mate van ervaren adultificatie hangt samen met de intersectionele positie van de respondenten. Daarom besteed ik allereerst aandacht aan aspecten van hun identiteitsvorming, indien de vrouwen dit expliciet benoemd hebben. Daarna behandel ik de drie labels die middels adultificatie aan zwarte meisjes worden toegekend: mentaal volwassen, 'The Jezebel' en schuldige. Onder het label 'mentaal volwassen' vallen de ervaringen van respondenten die gevormd zijn door het vooroordeel van volwassenen dat zwarte meisjes zelfstandig, onafhankelijk en zelfredzaam zouden zijn. Bij 'The Jezebel' staat het stereotiepe beeld van zwarte meisjes als vroeg lichamelijk rijp en seksueel onderlegd centraal. Het label van 'schuldige' omvat de ervaringen van respondenten met secundaire victimisatie. Omdat de bewoordingen van de respondenten worden aangehouden, kunnen termen die refereren naar een zwarte en witte huidskleur in de citaten variëren.

Identiteitsvorming in een wit gezin

Voor twee vrouwen die zijn opgegroeid in een wit gezin geldt dat zij zich als kind niet identificeerden met de classificatie van 'zwart' en als volwassenen ook niet. Deze respondenten ondervinden dat anderen hen classificeren als zwart. Fay vertelde bijvoorbeeld dat ze geboren is uit een zwarte zaaddonor en opgevoed is door haar witte Nederlandse ouders in Amsterdam-Zuid. Ze heeft niks meegekregen van haar zwarte achtergrond en legde uit:

Ik zie mijzelf niet zoals anderen mij zien. Ik heb een hele blanke familie en zat op een hele blanke basisschool. Al mijn vriendinnetjes zijn blank. Ik heb natuurlijk een gemengde huidskleur en anderen zien mij als donker, maar ik zie mijzelf gewoon als blank.

Zola vond haar genoten opvoeding niet ‘typisch’ zwart en identificeert zich daarvoor eerder als wit. Ze heeft een witte Nederlandse moeder en een zwarte Zuid-Afrikaanse vader en zei:

Ik ben heel erg met de Nederlandse cultuur opgegroeid. Mijn moeder is gewoon Nederlandse. Ik spreek gewoon Algemeen Beschaafd Nederlands. Ik deed de dingen die de kinderen op mijn school ook deden en ik at gewoon dezelfde dingen.

Daarnaast verbindt Zola haar identiteit niet zozeer met haar huidskleur maar met haar interesses, de plek waar ze woont, haar omgeving, vrienden en de sporten die ze beoefent. ‘In mijn geval hecht ik me dan dus eigenlijk toch best wel alleen aan witte mensen,’ aldus Zola.

Tess, Nailah en Nana vertelden dat zij zich als kind juist altijd anders hebben gevoeld in de volledig witte omgeving waarin ze opgroeiden, en niet begrepen *hoe* ze zich konden identificeren met (ook) hun zwarte identiteit. Bij Tess kwam dit doordat haar ouders scheidden toen zij nog een baby was en haar zwarte vader naar het Verenigd Koninkrijk verhuisde. Ze groeide uiteindelijk op in een samengesteld gezin in Amsterdam, met haar witte Nederlandse moeder, stiefvader en halfzusje. Iedereen om haar heen was wit, zei Tess en ze miste een rolmodel in haar leven: ‘Mij is niet geleerd hoe je eigenlijk om moest gaan met zwart zijn, mijn moeder begreep mij ook echt niet daarin’. De zussen Nailah en Nana legden beiden afzonderlijk uit dat zij ook een positief rolmodel hebben gemist in hun jeugd. Ze groeiden op bij hun witte Nederlandse moeder en stiefvader in een klein dorp, waar destijds geen andere zwarte mensen woonden. Als zwarte meisjes waren zij daar hyperzichtbaar en werden tegelijkertijd buitengesloten en gepest door de dorpsbewoners. Hierdoor werden Nailah en Nana zich als kind wel bewust van de effecten van huidskleur maar hoe ze vorm konden geven aan hun zwarte identiteit leerden zij niet. Als hun vader in beeld was geweest, hadden ze dat van hem kunnen overnemen en leren, gaven ze aan.

De Surinaams-Nederlandse Rosita en de Senegalees-Nederlandse Nova groeiden volledig op met de Nederlandse cultuur en hebben ook weinig meegekregen van hun zwarte achtergrond. Daarentegen hebben zij dat als kind niet als een gemis ervaren. Nova zei daarover: ‘Ik ben zwart van buiten maar eigenlijk wit van binnen’. Ze zijn beiden niet bewust bezig met huidskleur als een dimensie van identiteit, omdat ze in hun beleving weinig discriminatie (hebben) ervaren. Rosita benoemde dat ze misschien wel weinig discriminatie ervaart doordat haar lichaam niet direct past binnen een stereotiep plaatje van zwarte vrouwen. Nova legde uit dat ze nooit met haar huidskleur bezig hoefde te zijn. Dit relateerde ze aan de sociaaleconomische status van haar witte Nederlandse moeder en de omgeving waarin ze opgroeide, namelijk Het Gooi in de provincie Noord-Holland:

[...] Dat ik donker ben, dat was nooit echt een kwestie. Het ging er ook nooit over. Misschien omdat mijn moeder uit een hele hoge sociale klasse komt en wij altijd in dat soort kringen verkeerden.

Identiteitsvorming in een zwart gezin

In sommige zwarte gezinnen werden respondenten juist actief voorbereid op het meemaken van discriminatie en kregen zij handvaten aangereikt om hiermee om te gaan. Er werd thuis gesproken over ras en wit privilege en aan deze respondenten werd expliciet geleerd dat zij trots mochten zijn op hun zwarte achtergrond. Dit was het geval bij Isabella, Mireille en Natalie, die daar verder niet over uitweidden. Shenna vertelde over de manier waarop haar Ghanese ouders haar liefdevol hebben opgevoed in Amsterdam-Zuidoost, met alle ruimte voor de vragen van Shenna over haar achtergrond. Ze gingen als gezin ook regelmatig op vakantie naar Ghana, zodat Shenna een eigen beeld kon vormen van het geboorteland van haar ouders. Daarnaast complimenteerden ze Shenna dagelijks met haar uiterlijk en natuurlijke haar. Hiermee werd een sterke basis gelegd voor het zelfbewustzijn en zelfvertrouwen dat ze nu als zwarte vrouw heeft.

Sarah zei expliciet: 'Ik hou van mijn huidskleur en ik hou van mijn afkomst, de rest interesseert me eigenlijk niet'. Ze omschreef daarbij dat ze thuis veel heeft meegereggen van de cultuur van haar ouders, die uit de Democratische Republiek Congo komen. Als zwart gezin woonden ze in een wit dorp en werden daar voortdurend geconfronteerd met discriminatie. Hierom leerden de ouders van Sarah bewust aan haar dat ze zich nooit zou hoeven te schamen voor haar huidskleur maar dat ze wel sterk in haar schoenen moest staan. Voor haar studie verhuisde Sarah later naar Amsterdam-Zuidoost en werd daar onderdeel van de zwarte christelijke gemeenschap. Binnen deze context voelde zij zich omgeven met mensen die ook trots zijn op hun zwarte achtergrond en dat droeg positief bij aan haar identiteitsvorming als jonge zwarte vrouw.

Amanda en Eva komen beiden uit Curaçao en vertelden dat ze gemixte families hebben. 'Bij ons ziet niemand echt hetzelfde eruit,' zei Amanda. Ze omschreven dat hun 'zwarte opvoeding' soms verwarrend voor hen was, omdat ze gelijktijdig ervoeren dat witte Nederlanders hen vaak classificeerden als zwart maar dat ze in Curaçao eerder als wit gezien werden, en soms juist andersom. Hierdoor voelde Amanda zich nooit volledig geaccepteerd als lid van een gemeenschap en twijfelde ze soms aan haar eigen identiteit. Eva benoemde dat haar gemengde huidskleur leidt tot specifieke ervaringen:

Meisjes zoals ik, mixed skins, zijn misschien sneller aantrekkelijk voor witte en donkere mensen, dat je van beide kanten voelt dat ze iets van jou willen of zoiets. Daar ging het thuis ook wel over, dat ik moest oppassen.

Identiteit versus geleefde realiteit

Om discriminatie op grond van ras en gender het hoofd te bieden en in ruil voor gelijke behandeling, benoemden sommige respondenten dat ze zich zoveel mogelijk probeerden aan te passen aan de witte norm. 'Ik wil liever gelijk zijn aan de ander, waardoor ik mezelf niet nog meer anders ging maken,' legde Fay uit. In het geval van Nailah, Nana en Tess werd dit ook aan hen opgedragen door hun witte moeders. Ze moesten zich zien te conformeren aan de traditionele witte normen van vrouwelijk gedrag. Nailah verwoorde het als: 'Ik heb mijzelf getraind in witheid' en Tess als: 'Ik was eigenlijk wit-gehersenspoeld'. Dit kwam voor hen tot uiting in het spreken van Algemeen Beschaafd Nederlands, het stipt op tijd komen bij afspraken, een wit vriendenclubje vormen, het vermijden van schaarse kleding, het stijlen van hun haar, en het uitoefenen van een typisch witte sport zoals hockey. Ook zorgden ze ervoor om niet te luidruchtig, aanwezig of dominant te zijn tijdens interacties en gesprekken over discriminatie uit de weg te gaan. Eva leerde eveneens van haar ouders dat ze zich zoveel mogelijk moest aanpassen aan de witte norm, omdat zij zichzelf als te gast zagen in Nederland.

Bij de identiteitsvorming van Nailah, Fay en Tess ontstond er een contrast tussen hun zelfbeeld, getrainde witheid en hoe de buitenwereld hen zag en dat leidden tot een identiteitscrisis als kind. Zoals Nailah zei:

Je wilt er wel bij horen maar het maakt eigenlijk echt niet uit wat je doet, want je hoort er gewoon hoe dan ook niet bij. Je kan ABN spreken, er chique uitzien, je wordt toch anders bekeken en benaderd.

Eenzijds wilden ze volledig opgaan in hun witte omgeving, anderzijds werden ze door ervaren discriminatie juist meer gedwongen om hun zwarte achtergrond te (h) erkennen. Nailah en Tess benoemden dat er thuis ook veel onbegrip was voor hun specifieke situatie en zoektocht naar identiteit, waardoor ze zich alleen hebben gevoeld en dit versterkte hun identiteitscrisis. Daarbij wees Tess ook specifiek op de discriminatie tegen haar vanuit twee kanten: van witte en zwarte mensen.

Voor Maya geldt dat ze opgroeide in een zwart gezin en als jong meisje te lijden had onder het witte schoonheidsideaal en een gebrek aan zwarte rolmodellen in de media. Hierdoor werd ze extreem onzeker en kreeg ze moeite om zichzelf waardevol te vinden. 'Ik haatte echt mijn huidskleur en wilde ook niet meer in de zon zitten. Ik ging ook niet meer naar hiphop luisteren om maar niet met zwart geassocieerd te worden,' vertelde Maya. Later ontwikkelde ze een depressie en hield haar pijn en onzekerheid jarenlang voor zichzelf, omdat ze bang was dat de buitenwereld daarop zou reageren vanuit stereotiepe denkbeelden en haar niet serieus zou nemen. Maya omschreef dat ze zich hierdoor onzichtbaar heeft gevoeld. Ze kwam in een mentale spagaat terecht:

Ik was depressief, maar ik wilde ook die ‘Strong Black Woman’ zijn. Ik wilde me uitspreken, laten horen, maar niet die ‘Angry Black Woman’ zijn. Ik wilde sterk zijn, maar ook huilen.

Gelabeld als mentaal volwassen

Een onderdeel van adultificatie is dat volwassenen zwarte meisjes automatisch en onterecht zien als onafhankelijker en zelfstandiger dan witte meisjes, als lichamen die al voor zichzelf kunnen zorgen. Daarover zei Shenna: ‘Over witte meisjes wordt sowieso gedacht dat ze onschuldig zijn en kinderlijk en wij moeten dat eerder bewijzen’. Mireille kreeg als kind bijvoorbeeld regelmatig te horen van ouders van haar vriendinnetjes dat ze niet hadden verwacht dat zij nog zo kinderlijk en speels was. Amanda gaf een algemener voorbeeld en vertelde dat ze tijdens haar opleiding Pedagogische Wetenschappen leerde dat meisjes met een Antilliaanse achtergrond verhoogd risico lopen om minderjarige moeders te worden, omdat ze mentaal eerder volwassen zouden zijn en bovendien ‘anders’ omgaan met seksualiteit dan witte meisjes. ‘Als je dit soort dingen blijft horen, zelfs op een universitaire studie, dan gaat iemand het vanzelf wel geloven,’ aldus Amanda.

Sommige respondenten benoemden dat hun witte omgeving juist een bepaalde mate van mentale volwassenheid bij hen afdwong. Zo moest Nana zich als kind voorbeeldig gedragen om liefde te kunnen ontvangen van haar witte familie. Als ze zich kinderlijk gedroeg werd ze gezien als lastig en vervelend, dus leerde ze zichzelf aan om volwassen over te komen.

Mijn zusje en ik moesten harder werken dan onze blanke nichtjes om liefde te ontvangen van oma. Dus wij stielden onze haren, deden rustig en praatten netjes. Als wij dat niet deden of als we te druk speelden, dan was het meteen dat het kwam doordat wij donker zijn. Als mijn nichtjes wat wilder deden, dan was het grappig en kinderlijk.

Voor Nailah, Tess en Eva was dit herkenbaar in hun schoolperiode. In hun beleving kregen witte kinderen op school alle ruimte om fouten te maken en zich als kind te gedragen, terwijl zij zich altijd als modelleerling moesten presenteren om straf te voorkomen of om juist ondersteuning te krijgen.

Er werd ook benoemd dat zwarte meisjes soms noodgedwongen zelfstandig en onafhankelijk overkomen omdat ze al op jonge leeftijd geconfronteerd worden met discriminatie en zich daartegen moeten wapenen. Shenna benoemde dat het een privilege is dat witte kinderen zich daar niet mee bezig hoeven te houden: ‘Witte kinderen hebben misschien wel meer tijd om kind te zijn. Wij niet, je maakt veel mee, je moet wel veerkrachtig zijn.’ Om beter bestand te zijn tegen discriminatie leerden respondenten die opgroeiden met hun zwarte ouder(s) om voor zichzelf op te komen. Dit wordt door hen gezien als het ontwikkelen van emotionele veerkracht,

iets wat ten onrechte verward kan worden met mentale volwassenheid. Maya zei hierover:

Het kan ook weer gezien worden misschien als snel volwassen worden, die kracht moeten ontwikkelen. Door echt door de *struggle* heen te gaan, ging ik voor mijn gevoel volwassen met dingen om, ook al was ik kind.

In dit verband spraken de vrouwen over het construct van de 'Strong Black Woman'. Natalie vertelde bijvoorbeeld hoe haar Surinaamse moeder dit overbracht aan haar, door zelf een voorbeeld te stellen en tegenslagen en stress te overwinnen. Isabella zei over dit construct: '[...] Niemand anders doet het voor je. Het is sowieso belangrijk voor je als persoon dat je jezelf kan opvangen, maar het is slecht omdat elk kind het verdient opgevangen te worden.'

Respondenten die een identiteitscrisis doormaakten gaven aan misschien wel daadwerkelijk iets eerder mentaal volwassen te zijn geworden ten opzichte van witte kinderen, die dergelijke loyaliteitsproblemen niet hoeven te ondergaan. Dit betekende echter niet dat ze geen zorg of bescherming meer nodig hadden. Volgens enkele vrouwen verschilt de manier van opvoeden in zwarte gezinnen mogelijk ook met die van witte gezinnen, waardoor volwassenachtige kenmerken zich verschillend kunnen ontwikkelen. Shenna beredeneerde bijvoorbeeld dat witte meisjes meer betutteld en verwend worden door hun opvoeders en dat het dan al gauw lijkt alsof zwarte meisjes eerder zelfstandig zijn. 'Ik heb zo vaak gehoord dat donkere meisjes niet goed opgevoed zouden worden en maar voor zichzelf zorgen omdat de ouders geen tijd hebben, echt van die bullshit,' onderstreepte Shenna daarbij. In de beleving van Sarah wordt een zwart huishouden over het algemeen wel gekenmerkt door de heftige dingen die kinderen daarin moeten doorstaan, iets wat zijzelf heeft ervaren. Sarah koppelde dit aan de nadelige maatschappelijke positie die zwarte ouder(s) toebedeeld krijgen, wat veel stress veroorzaakt en grote impact heeft op het gezin. Ze gaf aan dat ze al op jonge leeftijd voor het gezin kookte, het huis schoonmaakte en zorg droeg voor haar broertjes en zusjes. Eva en Natalie spraken ook over de volwassenachtige taken die zij als kind op zich namen. Eva vertelde:

Vanaf mijn achtste moest ik al koken, ik haalde mijn zusje van school, boodschappen doen. Ik weet niet of dat gemiddeld is voor een donker gezin maar ik ben wel zo zelfstandig en verantwoordelijk opgevoed. Meer niet.

Natalie omschreef het vooral als een cultureel aspect:

Ik moest met mijn twaalfde al koken voor het hele gezin, dat was normaal. In de Surinaamse cultuur is het ook gebruikelijk dat je al jong vrouw bent, of zo wordt gezien. In Nederland is het anders, een meisje van zestien wordt hier echt gezien

als meisje.

Gelabeld als 'The Jezebel'

Een ander onderdeel van adultificatie is dat volwassenen verwachten dat zwarte meisjes al vroeg lichamenlijk rijp en seksueel actief zijn in vergelijking met witte meisjes, waarvoor zwarte meisjes geen daadwerkelijke seksuele ervaring hoeven te hebben. Mireille dacht in dit verband terug aan de keren dat ze als vijftienjarige puber met haar jongere zusje over straat liep en aan haar gevraagd werd of zij de moeder was. Nailah legde het uit als:

Het beeld van volwassenheid wordt denk ik echt gecreëerd door het lichaam dat wij hebben. Op het moment dat ik bijvoorbeeld dezelfde kleding draag als een blank meisje, dan zal het hele andere associaties oproepen. Ik denk dat daar veel onterechte conclusies uit getrokken worden.

Dit zien respondenten bevestigd in de stereotiepe representatie van zwarte vrouwen en meisjes in de media, waarbij ze noemden dat ze verbeeld worden alsof ze altijd dikke billen hebben, brede heupen, grote borsten en volle lippen. Dit gaat gepaard met ordinaire, sexy, schaarse of 'gettoachtige' kledij. Shenna beredeneerde in dit verband:

Als je een beeld scheidt van die meisjes, dat ze zo seksueel actief zouden zijn, dan gaan mensen dat echt geloven en omdat die verwachting er is geloven mensen ook meteen dat het bijvoorbeeld aan het meisje zelf ligt.

Het label van 'The Jezebel' wordt vrijwel automatisch aan zwarte meisjes gehangen, vooral wanneer ze make-up beginnen te dragen en afspreken met jongens, of als ze een vroege pubertijd doormaken. De moeder van Nana verbood haar bijvoorbeeld al vroeg om met jongens te spelen, zodat Nana niet geassocieerd zou kunnen worden met dit stereotype.

Als ik het per ongeluk wel deed, op het schoolplein of zoiets, zei ze altijd: 'je lijkt wel een prostituee'. En ik mocht trouwens ook niet op paardrijden, want dan zou je seksueel gestimuleerd kunnen worden. En mijn broer mocht wel alles.

Dit is enigszins herkenbaar voor Eva, die op het moment dat ze vrouwelijke vormen ontwikkelde van haar vader te horen kreeg dat zij nu anders naar zichzelf moest gaan kijken, als een mooie jonge vrouw.

Als getint meisje ben je sneller bewust gemaakt van dat soort dingen en moest ik hier van huis uit ook bewust mee bezig zijn. In mijn omgeving ook wel dat jon-

gens seks met mij willen enzo.

Als het gaat om een vroege pubertijd geloven sommige respondenten dat dit zich eerder kan voordoen bij zwarte meisjes dan bij witte meisjes, maar dat volwassenen dit vervolgens misbruiken om zwarte meisjes als lichamelijk rijp te kunnen bestempelen. Sarah zei daarover: 'Donkere vrouwen en meisjes hebben vaak hele mooie vrouwelijke vormen, daar ontstaan dan wel stereotypen uit. Dat je lichaam dan zogenaamd iets zegt daarmee.' Volgens Nana ontwikkelen zwarte meisjes soms al vroeg de lichamelijke kenmerken van een volwassene. 'We krijgen sneller heupen en dat wordt geassocieerd met seks,' aldus Nana. Fay gaf aan dat de buitenkant van zwarte meisjes misschien eerder 'af' lijkt dan die van witte meisjes, met eerder borsten, billen en een vrouwengezicht. Bij zichzelf herkende Fay dit niet: 'Ik was pas laat lichamelijk rijp en ik ben heel lang en dun, ik heb niet echt vrouwelijke vormen'. Datzelfde geldt voor Mireille, die toevoegde: 'Ik was ook gewoon een echt kind kind, weet je wel'. Maya benadrukte juist dat ze al snel grote borsten had maar daardoor echt niet eerder volwassen was.

Daarnaast werd gesproken van onzichtbaarheid versus hyperzichtbaarheid. Sommige vrouwen voelden zich tijdens hun jeugd onzichtbaar, alsof ze er niet toe deden, en relateerden dit aan ervaringen op school met uitsluiting en pesten. Met de ontwikkeling van meer vrouwelijke vormen veranderde dit naar een hyperzichtbaarheid. Dit blijkt uit een citaat van Nailah:

Ik was in het blanke dorp natuurlijk als enige donker. In het begin vond niemand mij interessant, ze zagen me niet echt, maar dat veranderde toen ik borsten, billen en heupen kreeg. Toen raakten mensen opeens gefascineerd met mij.

Wanneer zwarte meisjes hyperzichtbaar zijn, worden er volgens de respondenten verschillende stereotiepe verwachtingen over zwarte seksualiteit op hen geprojecteerd: promiscue en gewillig zijn, wild, avontuurlijk, openstaan voor groepsseks, een voorkeur voor de seksuele positie 'doggy style', onbeschermd seks willen, seks gebruiken als ruilmiddel, veel kinderen krijgen en geen langdurige relaties aangaan. Nailah noemde dit 'jungle fever' en refereerde naar de mensen die het interessant en spannend vinden om eenmalig seks te hebben met een zwarte vrouw of meisje. 'Het wordt een bucketlist dingetje, je bent een nieuwsgierigheid', zei Nana. Eva omschreef de impact van dergelijke stereotyperingen als 'het lijkt alsof ik niet menselijk ben, alsof ik alleen een exotische ervaring ben'.

Terugblikkend concludeerden respondenten dat zij mogelijk vanuit al deze stereotiepe verwachtingen zijn benaderd. Eva vertelde een waargebeurde anekdote:

Je bent een meisje van dertien en helemaal niet bezig met seks. Je hebt al cupmaat C en je T-shirt hangt per ongeluk laag. Een man op een scooter kijkt naar je

en rijdt zo plots de bosjes in, omdat hij alleen maar oog heeft voor je borsten. Ik voelde me toen echt vies.

Tegen Tess werd tijdens een schoolreisje op de bonte avond door een mannelijke leerkracht verlekkerd gezegd dat zij 'zo goed met haar billen kon trillen'. Tess was toen veertien en met haar witte vriendinnetjes aan het dansen, die geen ongepaste opmerkingen kregen. Shenna kreeg regelmatig schunnige opmerkingen te horen van mannen over haar 'spannende' uiterlijk als jong meisje. 'Mannen denken altijd dat ze alles kunnen zeggen tegen mij,' zei Shenna. Amanda sprak van het ontrechte beeld dat heerste op haar middelbare school dat zwarte meisjes met iedereen het bed induiken: 'Dat je als heel makkelijk gezien wordt en dan ook al gauw als een slet. Terwijl je niks daarvan doet... Daar heb ik toen wel last van gehad en dat moet van mij ook veranderen.' Mireille herinnerde zich een onprettig voorbeeld tijdens haar bijbaan:

Ik werkte bij de H&M en dan moet je zo een bedrijfsshirt aan, waarin mijn borsten heel groot leken. Ik hielp toen een mannelijke klant en toen zei hij 'nou, ik zie alleen maar twee hele grote borsten'. Ik was pas zestien en ik voelde me zo vies.

Gelabeld als schuldige

Het laatste aspect van adultificatie is dat zwarte meisjes door volwassenen minder onschuldig worden bevonden en verantwoordelijk worden gehouden voor hetgeen hen overkomt of aangedaan wordt. De ontrechte eigenschappen die aan zwarte meisjes worden toegeschreven spelen daarbij volgens de respondenten een rol. Zwarte meisjes worden vaak verkeerd ingeschat en moeten eerst het tegendeel bewijzen, legden de vrouwen uit. Ze somden op dat zwarte meisjes bij voorbaat worden gezien en behandeld als pittig, wild, minder intelligent, luid, brutaal, temperamentvol, onbeschoft, bazig en boos, zoals de karikatuur van 'The Sapphire'. Hierdoor worden zwarte meisjes minder snel serieus genomen als ze zich uitspreken of om hulp vragen. Respondenten die zijn opgegroeid in een wit gezin hebben dit ervaren op de momenten dat ze te maken kregen met discriminatie en steun zochten bij hun ouder(s). 'Mijn verhaal werd echt niet serieus genomen. Mijn moeder kon zich niet in mij verplaatsen en dacht vaak dat het aan mij lag,' zei Tess bijvoorbeeld. 'Het lijkt wel alsof mensen gewoon geen zin hebben om zwarte meisjes te helpen, alsof ze dat zelf wel zouden kunnen,' aldus Nana.

In het bijzonder blijkt het label van 'schuldige' uit de verhalen van respondenten over seksueel geweld. Nova en Amanda gaven aan seksueel misbruikt te zijn in hun jeugd maar hebben daar niet over uitgeweid. Nana en Eva vertelden expliciet wat hen als slachtoffer is aangedaan en zien seksueel geweld als een schadelijk gevolg van geseksualiseerd racisme. Nana is seksueel misbruikt door haar neef, toen

zij drie en zeven jaar oud was en zei:

De lichamelijke kenmerken zijn er misschien eerder dan dat een meisje er daadwerkelijk ook klaar voor is. Ik denk dat dat ook een van de redenen is waarom het zo jong bij mij is gebeurd, omdat er al een verwachting was dat het niet mijn eerste keer zou zijn. Het was ook door een elitepersoon, mijn blanke neef. Leuk experiment met een donker meisje, maar daarna was ik niets meer waard.

Tijdens het interview met Nana kwam ook een recente misbruikervaring naar voren, waarbij de dader een vader van een vriendin was. Ze vertelde dat ze deze traumatische ervaring met de vrouw en dochter van de dader in kwestie heeft gedeeld, om hen te waarschuwen:

Die vrouw zei toen: 'Ik kan niet geloven dat hij dat heeft gedaan zonder dat jij hem aanleiding hebt gegeven om dat te doen'. Ze zei ook iets van dat ik grote borsten en billen heb en bepaalde strakke kleding draag om die rondingen te laten zien. Dat was nog een psychologische klap.

Eva heeft ook lijfelijk ondervonden dat zwarte vrouwen als seksobject gezien worden, toen zij seksueel geïntimideerd en aangerand werd door vier jongens, waarvan één haar heeft verkracht. Hierbij omschreef Eva de schadelijke aannames die volgens haar een rol hebben gespeeld:

Ik ben donker, dus ik zou wel een hoog libido hebben. Ik ben donker, dus daar hoort een goede reet bij. Ik ben een geseksualiseerd object. Ik ben exotisch, ik ben tropisch. Ik ben interessant doordat ik een mix ben van kleuren. En we zijn beesten in bed. We moeten wel van seks houden, want onze muziek gaat allemaal over seks.

Eva dacht ook terug aan het moment dat ze aan haar omgeving durfde te vertellen over het geweld tegen haar:

Ook bij mij werd gedaan alsof het mijn eigen schuld was: ik was niet goed gekleed, ik heb erom gevraagd, ik was onverantwoordelijk met drank en drugs, ik zou fout zitten en hij niet.

Desondanks besloot Eva aangifte te doen van verkrachting, maar de witte politieagent die haar te woord stond deelde mee dat het geen zin had, wegens gebrek aan bewijs. Hij bood Eva verder op geen enkele wijze hulp aan en in Eva's beleving kwam dit door haar huidskleur en gender. Ze wilde bovendien aangifte doen tegen een zwarte jongen, waardoor het volgens Eva leek alsof de witte agent de zaak bij

voorbaat al niet serieus nam of onbelangrijk vond.

Maya vertelde ook dat zij seksueel misbruikt is maar gaat er niet specifiek op in. Wel sprak ze over de reacties die ze kreeg van haar omgeving toen ze het eenmaal durfde te vertellen:

Vaak is het zo dat hoe donkerder jouw huidskleur is, hoe minder geloofwaardig mensen je vinden. Als man ben je meteen een dader en als vrouw ben je iemand die erom vraagt. Heel vaak hebben we dikke billen en borsten. Je vond het spannend, je ging erin mee, dus het is jouw schuld.

Isabella heeft haar misbruikervaring van toen zij zeven jaar was jarenlang voor zichzelf gehouden, uit angst om niet geloofd te worden. Ze gaf ook aan dat sommige mensen in haar omgeving de dader zelfs als het slachtoffer zagen. Voor Nana, Eva, Maya en Isabella geldt dat zij te maken kregen met secundaire victimisatie. Als jonge slachtoffers werden ze niet geloofd of hun omgeving vertelde hen dat ze zelf verantwoordelijk zouden zijn voor hetgeen dan hen is aangedaan. Nana en Eva beschreven dat het hen jaren heeft gekost voordat ze zichzelf als slachtoffer konden zien en psychologische hulp gingen zoeken om dit te kunnen verwerken.

Het optreden van secundaire victimisatie is voor sommige respondenten een reden om hun pijn en behoeften voor zich te houden. ‘Omdat we minder serieus genomen worden als donkere vrouwen, blijf je ook eerder stil als er iets gebeurt,’ zei Maya. Volgens Tess is het zelfs de norm dat de verhalen van zwarte vrouwen en meisjes niet geloofd en niet serieus worden genomen. Ze gaf aan een diepe angst te hebben voor secundaire victimisatie, door eerder opgedane ervaringen met discriminatie waarbij ze als slachtoffer niet geloofd werd. Vanuit die angst om niet geloofd te worden als slachtoffer, legde Tess uit dat ze weleens seks heeft gehad met mannen terwijl ze daar eigenlijk geen behoefte aan had. Ze omschreef dat het op zulke momenten voor haar zinloos voelde om aan te geven dat ze geen seks wilde, omdat ze het idee had dat er toch niet naar haar geluisterd zou worden. Om geen slachtoffer te worden van onvrijwillige seks en om niet te hoeven ervaren dat haar omgeving haar vervolgens niet zou geloven, stemde Tess dan bij sommige gevallen ter zelfbescherming in met seks.

Conclusie

Zwarte vrouwen ondervinden dagelijks de gevolgen van schadelijke stereotiepe beelden van zwarte vrouwenlichamen en seksualiteit (Bailey 2016). Dit vindt zijn oorsprong in de koloniale tijd en in het slavernijverleden, waarin zwarte lichamen anders werden gemaakt dan witte lichamen, zodat witte lichamen symbool konden staan voor onschuld, kuisheid en reinheid en zwarte lichamen juist werden ontmen-

selijkt (Blake et al. 2015; Davis 2018; Minnaard 2010). In het postkoloniale heden zijn deze schadelijke beelden, associaties, verwachtingen en stereotyperingen niet plotseling verdwenen, maar onderdeel geworden van onder andere het Nederlands cultureel archief (Wekker 2017). Media herhalen en versterken die denkbeelden en ongelijkheden. De specifieke manier waarop vrouwenhaat en ontmenselijking via anti-zwartheid hardnekkig samenwerkt, noemt Bailey (2010) misogynoir. Voor zwarte meisjes komt dit tot uiting in adultificatie (Leath et al. 2021): de vertekende perceptie van volwassenen ten opzichte van zwarte meisjes, aan wie volwassenachtige kenmerken worden toegeschreven op grond van hun kruisende raciale en genderidentiteit (Blake en Epstein 2019; Epstein et al. 2017).

Aan de hand van vijftien diepte-interviews met zwarte Nederlandse vrouwen heb ik onderzocht wat hun geleefde ervaringen van adultificatie zijn, waaruit tevens duidelijk wordt hoe adultificatie verweven is met misogynoir. Deze ervaringen kunnen op basis van mijn interviews en de literatuur worden opgedeeld in drie labels: mentaal volwassen, 'The Jezebel' en schuldige. Het is echter steeds van groot belang te onderstrepen dat 'de zwarte vrouw' niet bestaat maar vele verschijningsvormen en realiteiten kent. Daarnaast is het is geenszins mijn bedoeling om stereotypen te versterken door deze te herhalen. In dit onderzoek is het onderscheid in ervaringen tussen respondenten die opgroeiden in een wit of zwart gezin specifiek van belang gebleken. Als zwarte meisjes hebben de respondenten ondervonden dat het collectieve begrip van 'het kind' – onschuldig, kwetsbaar en behoefte aan bescherming – wit is en dat zij daardoor op minder empathie van volwassenen konden rekenen en met ander soort regels te maken kregen (Blake en Epstein 2019; Gilmore en Bettis 2021). Ze zijn als kind onevenredig en soms hard behandeld en hun kinderlijke of contextspecifieke gedragingen werden geproblematiseerd door volwassenen (Gilmore en Bettis 2021; Leath et al. 2021). Ook hebben de respondenten weinig zorg en bescherming ervaren van volwassenen, omdat er van zwarte meisjes verwacht wordt dat ze sterk zijn en elke vorm van tegenspoed kunnen weerstaan (Blake en Epstein 2019; Epstein et al. 2017).

Bij het label van mentale volwassenheid keken de respondenten vooral terug naar gedragingen die dit vooroordeel wellicht kunnen versterken maar ten onrechte gebruikt worden als bewijs voor volwassenheid, verstoken van enige geïndividualiseerde context. Zo merkten respondenten op dat sommige zwarte gezinnen opzettelijk kracht, zelfstandigheid en onafhankelijkheid aan zwarte meisjes overbrengen, als hulpmiddelen bij het tegengaan van misogynoir (Blake en Epstein 2019). Dit zagen zij als het ontwikkelen van emotionele veerkracht. Om niet tot een stereotype te worden herleid, leerden vooral de respondenten die opgroeiden zonder hun zwarte ouder als kind hoe ze hun gedrag, taalgebruik, uiterlijk en gewoontes konden aanpassen aan de witte wereld waarin zij zich op dat moment bevonden. De respondenten noemden dit zelf 'getrainde witheid' en 'wit-gehersenspoeld' maar dit fenomeen staat ook wel bekend als 'code-switching' (Caldera 2018), iets wat dikwijls tot

een identiteitscrisis leidt. Sommige vrouwen beschreven ook de volwassenachtige rollen die ze geacht werden te spelen in hun eigen gezin, door bijvoorbeeld volledig mee te draaien in het huishouden. Dit werd omschreven als het gevolg van sociaaleconomische druk en/of als een cultureel aspect, en maskeerde het daadwerkelijke ontwikkelingsstadium van deze respondenten.

Het label van 'The Jezebel' zorgt ervoor dat zwarte meisjes worden behandeld alsof ze meer weten over en zich meer bezighouden met volwassenachtige onderwerpen zoals seks en consent dan witte meisjes, alsof ze over het algemeen minder onschuldig zijn (Blake en Epstein 2019; Epstein et al. 2017). Het vertonen van leeftijdsadequaat gedrag zoals het praten met jongens kon de vrouwen al dit label opleveren (Gilmore en Bettis 2021). Volgens de respondenten is vooral een vroege pubertijd een bijdragende factor aan dit stereotype, ook al zegt lichamelijke ontwikkeling niets over seksueel bewustzijn of seksuele activiteit. Wanneer zwarte meisjes een vroege pubertijd doormaken, vergeleken met de witte standaard voor lichamelijke ontwikkeling, wordt hun meisjeslichaam hyperzichtbaar en roept het sneller associaties op van een zwart vrouwenlichaam volgens het stereotype van 'The Jezebel' (Bailey 2016). Sommige respondenten werden als kind slachtoffer van seksueel geweld, waarvan twee dit expliciet koppelden aan hun kruisende raciale en genderidentiteit. In hun beleving werden ze niet gezien als onschuldige meisjes die nog niet bezig zijn met seks maar als seksueel onderlegde, ervaren vrouwen (Dagbovie-Mullins 2013).

Aangewezen als schuldige en verantwoordelijke lichamen, werden de traumatische misbruikervaringen van de respondenten niet geloofd door hun omgeving en werden zij hernieuwd slachtoffer (Bailey 2016; Correia en Vala 2003; Davis 2018; White 2001). Ook op andere terreinen voelden de respondenten zich minder serieus genomen, niet geloofd en niet beschermd, bijvoorbeeld wanneer ze opgedane ervaringen met discriminatie deelden met hun witte ouder(s). Enkele respondenten hebben de angst om niet geloofd te worden inmiddels geïnternaliseerd. Dit label van schuldige houdt verband met een tweede karikatuur van zwarte vrouwen die op zwarte meisjes geprojecteerd wordt, namelijk 'The Sapphire' (Blake en Epstein 2019). Hiermee worden zwarte meisjes bij voorbaat gezien als luidruchtig, dominant, boos, brutaal, en opzettelijk uitdagend – eigenschappen die niet passen binnen de traditionele normen van witte vrouwelijkheid (Blake et al. 2011). Als gevolg interpreteren volwassenen hun uitingen bij voorbaat als respectloos en zijn ze geneigd om zwarte meisjes minder serieus te nemen en/of minder te beschermen (Epstein et al. 2017; Gilmore en Bettis 2021). De drie labels hebben een versterkend effect op elkaar, waarbij het construct van 'The Strong Black Woman' telkens een onderliggende rol speelt. Dit construct bekrachtigt namelijk het idee dat zwarte meisjes onbreekbaar zouden zijn (Beauboeuf-Lafontant 2009; Nelson et al. 2016).

Door adultificatie worden zwarte meisjes beroofd van hun kinderlijke onschuld. Dit maakt ze inwisselbaar met zwarte vrouwen, waardoor misogynoir ook hen raakt.

Toekomstig onderzoek is nodig om meer inzicht te verschaffen in adultificatie als manifestatie van misogynoir. Hierbij is het raadzaam om rekening te houden met de multidimensionaliteit van de ervaringen van zwarte vrouwen en een intersectionele benadering toe te passen (Crenshaw 1989). Het is allereerst van belang om de perceptie van Nederlandse volwassenen ten opzichte van zwarte meisjes te onderzoeken, daar dit huidige onderzoek uitsluitend gebaseerd is op de belevingswereld van vijftien zwarte vrouwen. Aangezien seksueel geweld voorkomt in alle lagen en kleuren van een samenleving, is uitgebreid vervolgonderzoek naar een mogelijke relatie tussen adultificatie en seksueel geweld ook noodzakelijk. Verder onderzoek zou daarnaast kunnen focussen op adultificatie in het onderwijs. De meldingen van anti-zwart racisme van het Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam omtrent het onderwijs tonen namelijk aan dat zwarte kinderen hier onder te lijden hebben maar de rol van gender is daarbij onbelicht gelaten (Polkamp 2020). Tot slot kan nader onderzoek zich richten op de manier waarop zwarte Nederlandse jongens worden geadultificeerd (Goff et al. 2014) of op andere categorieën meisjes die dezelfde soort mechanismen ervaren, waarbij adultificatie losgekoppeld dient te worden van misogynoir. Dit artikel is niet inclusief of volledig, maar zet een eerste stap om aan te tonen dat zwarte Nederlandse meisjes adultificatie ervaren, en hoe adultificatie verweven is met misogynoir.

Literatuur

- Alcoff, L. (2005) *Visible identities: Race, gender, and the self*. Oxford: Oxford University Press.
- Andriessen, I., J.H. Dijkhof, A. van der Torre, E. van den Berg, I. Pulles, J. Iedema en M. de Voogd-Hamelink (2020) *Ervaren discriminatie in Nederland II*. Den Haag: SCP.
- Bailey, M. (2010) They aren't talking about me... *Crunk Feminist Collective*. Verkregen op 14 maart 2021, <http://www.crunkfeministcollective.com/2010/03/14/they-arent-talking-about-me/>
- Bailey, M. (2016) Misogynoir in Medical Media: On Caster Semenya and R. Kelly. *Catalyst: Feminism, Theory, Technoscience*, 2(2): 1-31.
- Beauboeuf-Lafontant, T. (2009) *Behind the mask of the strong Black woman: Voice and the embodiment of a costly performance*. Philadelphia: Temple University Press.
- Blake, J.J., B.R. Butler, C.W. Lewis en A. Darenbourg (2011) Unmasking the inequitable discipline experiences of urban Black girls: Implications for urban educational stakeholders. *The Urban Review*, 43(1): 90-106.
- Blake, J.J., B.R. Butler en D. Smith (2015) Challenging Middle-Class Notions of Femininity: The Cause of Black Females' Disproportionate Suspension Rates. In: D.J. Losen (red.) *Closing the school discipline gap: equitable remedies for excessive exclusion*. New York: Teachers College Press, 75-77.

-
- Blake, J.J. en R. Epstein (2019) *Listening to Black Women and Girls: Lived Experiences of Adultification Bias*. Verkregen op 14 maart 2021, <https://www.law.georgetown.edu/poverty-inequality-center/wp-content/uploads/sites/14/2019/05/Listening-to-Black-Women-and-Girls.pdf>.
- Botman, M., N. Jouwe en G.D. Wekker (2001) *Caleidoscopische visies: de Zwarte, migranten en vluchtelingen-vrouwenbeweging in Nederland*. Amsterdam: Koninklijk Instituut voor de Tropen.
- Bryman, A. (2012) *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Caldera, A. (2018) Suspendable and expendable, kicking out and throwing away Black girls: An analysis of a school district's policies and practices. *Texas Education Review*, 7(1): 30-47.
- Childers-McKee, C.D. en K. Hytten (2015) Critical race feminism and the complex challenges of educational reform. *The Urban Review*, 47(3): 393-412.
- Correia, I. en J. Vala (2003) When will a victim be secondarily victimized? The effect of observer's belief in a just world, victim's innocence and persistence of suffering. *Social Justice Research*, 16(4): 379-400.
- Crenshaw, K. (1989) Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *The University of Chicago Legal Forum*, 1989(1): 139-167.
- Crenshaw, K. (1990) Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stan L. Rev.*, 43: 1241.
- Crenshaw, K. (1993) Beyond Racism and Misogyny. In: M.J. Matsuda, C.R. Lawrence en K. Crenshaw (red.) *Words that Wound*. Boulder: Westview Press.
- Dagbovie-Mullins, S.A. (2013) Pigtails, ponytails, and getting tail: the infantilization and hyper-sexualization of African American females in popular culture. *Journal of Popular Culture*, 46(4): 745-774.
- Davis, P. (2018) They're just trying to keep a black man down: the (not so) curious case of R. Kelly. *Feminist Media Studies*, 18(3): 494-497.
- Epstein, R., J. Blake en T. González (2017) *Girlhood interrupted: The erasure of Black girls' childhood*. Verkregen op 14 maart 2021, <https://www.law.georgetown.edu/poverty-inequality-center/wp-content/uploads/sites/14/2017/08/girlhood-interrupted.pdf>.
- Evans-Winters, V.E. en J. Esposito (2010) Other People's Daughters: Critical Race Feminism and Black Girls' Education. *Educational Foundations*, 24: 11-24.
- Evers, J. (2015) *Kwalitatief interviewen: kunst én kunde*. Amsterdam: Boom Lemma.
- Essed, P. (1982) 'Racisme en Feminisme'. In: *Soc/Fem Teksten*, 11: 9-41.
- Essed, P. (1984) *Alledaags racisme*. Amsterdam: Sara.
- Felten, H., S. Does, S. de Winter Kocak, A. Asante, I. Andriessen, R. Donker en A. Brock (2021) *Institutioneel racisme in Nederland: literatuuronderzoek naar de aanwijzingen voor institutioneel racisme op de domeinen arbeidsmarkt, woningmarkt, onderwijs en politie*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.
- Geerts, E., S. Withaekx en N. Van den Brandt (2018) *Rondetafelgesprek Superdiversiteiten intersectionaliteit in de theorie en praktijk*. Verkregen op 13 april 2021, <https://kifkif.be/cnt/artikel/rondetafelgesprek-superdiversiteit-en-intersectionaliteit-de-theorie-en-praktijk-5881>.

-
- Gilmore, A.A. en P.J. Bettis (2021) Antiracism and the adultification of Black children in a US prison nation. In: *Oxford Research Encyclopedia of Education*.
- Goff, P.A., M.C. Jackson, B.A.L. Di Leone, C.M. Culotta en N.A. DiTomasso (2014) The essence of innocence: consequences of dehumanizing Black children. *Journal of personality and social psychology*, 106(4): 526.
- hooks, b. (1981) *Ain't I a woman: Black women and feminism*. Boston: South End Press.
- Kuin, F. (2021) R. Kelly schuldig bevonden aan mensenhandel. *NRC*, 28 september, <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/09/28/r-kelly-schuldig-bevonden-aan-mensenhandel-a4059879>.
- Leath, S., N. Ware, M.D. Seward, W.N. McCoy, P. Ball en T.A. Pfister (2021) A Qualitative Study of Black College Women's Experiences of Misogynoir and Anti-Racism with High School Educators. *Social Sciences*, 10(1): 29.
- Loon, L.M. van, M.O. van de Ven, K.T. van Doesum, C.M. Hosman en C.L. Witteman (2017) Parentification, stress, and problem behavior of adolescents who have a parent with mental health problems. *Family process*, 56(1): 141-153.
- Mills, C.W. (1959) *The sociological imagination*. Oxford: Oxford University Press.
- Minnaard, L. (2010) The Spectacle of an Intercultural Love Affair: Exoticism. *Journal of Dutch Literature*, 1(1).
- Nelson, T., E.V. Cardemil en C.T. Adeoye (2016) Rethinking strength: Black women's perceptions of the "Strong Black Woman" role. *Psychology of Women Quarterly*, 40(4): 551-563.
- NOS (2021) *R. Kelly ook beschuldigd van misbruik minderjarige jongen*. Verkregen op 25 juni 2021, <https://nos.nl/artikel/2390704-r-kelly-ook-beschuldigd-van-misbruik-minderjarige-jongen>.
- NOS (2022a) *Vijf aangiftes en twintig meldingen in Voice-zaak, zedenpolitie druk*. Verkregen op 7 februari 2022, <https://nos.nl/artikel/2416156-vijf-aangiftes-en-twintig-meldingen-in-voice-zaak-zedenpolitie-druk>
- NOS (2022b) *30 jaar cel voor R. Kelly, 26 jaar na eerste misbruikaantijging*. Verkregen op 29 juni 2022, <https://nos.nl/artikel/2434615-30-jaar-cel-voor-r-kelly-26-jaar-na-eerste-misbruikaantijging>.
- O'Neil, A., V. Sojo, B. Fileborn, A. Scovel en A. Milner (2018) The #MeToo movement: an opportunity in public health? *The Lancet*, 391(10140): 2587-2589.
- Orchowski, L.M. en C.A. Gidycz (2012) To whom do college women confide following sexual assault? A prospective study of predictors of sexual assault disclosure and social reactions. *Violence against Women*, 18(3): 264-288.
- Polkamp, M. (2020) *Anti-zwart racisme in de regio Amsterdam*. Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam. Verkregen op 14 maart 2021, <https://mdra.nl/wp-content/uploads/2020/07/MDRA-rapport-anti-zwart-racisme-in-regio-Amsterdam-DEF.pdf>.
- Rosenthal, L. en M. Lobel (2016) Stereotypes of Black American women related to sexuality and motherhood. *Psychology of women quarterly*, 40(3): 414-427.
- Strauss, A. en J. Corbin (1998) *Basics of qualitative research. Techniques and procedures for developing grounded theory*. London: Routledge.
- Walsem, J. van (2011) Parentificatie: als het kind te snel ouder wordt. *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 37(5): 376.

-
- Wekker, G. (2002) *Nesten bouwen op een winderige plek: Denken over gender en etniciteit in Nederland*. Oratie, Universiteit Utrecht.
- Wekker, G. (2014) Diving into the Wreck: Exploring Intersections of Sexuality, “Race,” Gender, and Class in the Dutch Cultural Archive. In: P. Essed en I. Hoving (red.) *Dutch Racism*. Amsterdam: Rodopi, 159-178.
- Wekker, G. (2017) *Witte onschuld: paradoxen van kolonialisme en ras*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- White, A. (2001) I am because we are combined race and gender political consciousness among African American women and men anti-rape activists. *Women’s Studies International Forum*, 24(1): 11-24.
- Yuval-Davis, N. (2006) Intersectionality and Feminist Politics. *European Journal of Women’s Studies*, 13(3): 193-209.
-

Dank

Mijn dank gaat uit naar Rineke van Daalen en Jorinde Seijdel voor hun waardevolle feedback op eerdere concepten van dit artikel.

Over de auteur

Kira Mar Esparbé Gasca is werkzaam als inhoudelijk programmamedewerker bij Helpwanted, een onderdeel van het Expertisebureau Online Kindermisbruik. Helpwanted geeft advies bij online (seksueel) misbruik. In haar functie zet zij zich in voor toegankelijkheid en inclusie, zodat iedereen die te maken krijgt met online (seksueel) misbruik terecht kan bij Helpwanted. Dit doet zij vanuit een intersectionele blik op slachtofferschap.